

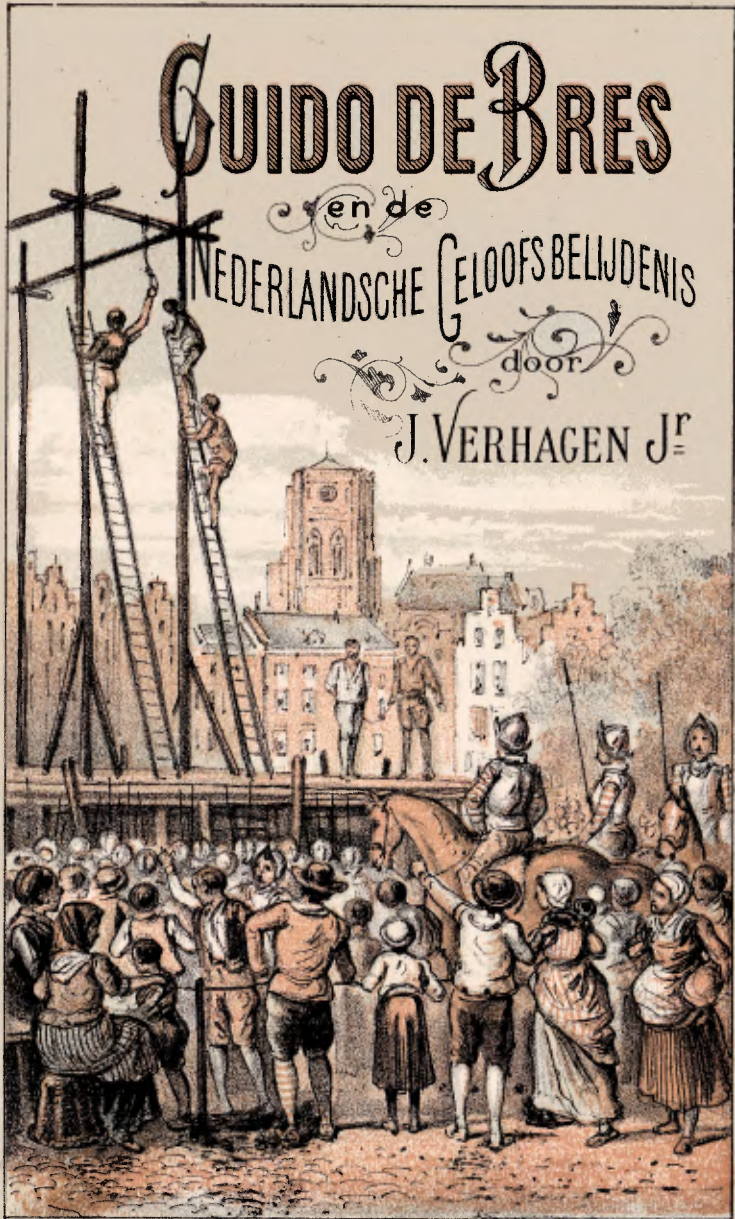
GUIDO DE BRES

en de

NEDERLANDSCHE GELOOFSBELJDENIS

door

J. VERHAGEN J^r

HARDERWIJK. A. BERENDS.

GUIDO DE BRÈS

EN DE

NEDERLANDSCHE GELOOFSBELIJDENIS

DOOR

J. VERHAGEN Jr.

HARDERWIJK,
A. BERENDS.

Gedenkt uwer voorgangeren, die u het woord Gods gesproken hebben ; en volgt hun geloof na, aanschouwende de uitkomst van hunnen wandel.

HEBREËN 13 vrs 7.

eder lezer is voorzeker bekend met de 37 artikelen, die wij de Nederlandsche Geloofsbelijdenis noemen.

Waarschijnlijk hebt gij ze niet alleen gelezen en herlezen, maar ook in uw geheugen geprent.

Zij zijn het dan ook overwaardig.

Geschreven in een tijd, toen het volk des Heeren met duivelenwoede werd vervolgd, is zij tot op heden gebleven wat zij was. Geschreven in den geest van Calvijn, en door deze en vele voorname leeraren goedgekeurd, werd zij, negen jaren na hare voltooiing, in 1561, te Emden in de Fransche taal gedrukt.

In hetzelfde jaar kwam eene Nederduitsche uitgave van de pers, en deze werd later met een smeekschrift aan koning Philips gezonden, opdat hij weten zou welke leer men voorstond.

In 1566 werd zij op de Synode te Antwerpen herzien en als „formulier van eenigheid” aangenomen, terwijl ook de Synode te Dordrecht (1618—1619) ze als zoodanig erkende, nadat zij eenige ondergeschikte punten had gewijzigd.

Nu nog, na drie eeuwen, hebben de geloovigen in Nederland dit werk lief, dat in het gezicht van brandstapel en schavot, met levensgevaar werd geschreven.

Haar schrijver werd „met den koorde” gedood.

Zijn naam is *Guido* of liever *Guy de Bres*.

De volgende bladzijden zullen u met korte trekken zijne levensgeschiedenis melden.

einige maanden vóór de geboorte van de Brès predik-
te te Bergen in Henegouwen een Italiaansche Jezuïet.
Eene groote schare verdrong zich om hem heen, en werd
door zijne welsprekende woorden in verrukking gebracht.

Onder deze menigte waren ook de ouders van Guido, die,
zonder nadenken, alles geloofden wat de geestelijkheid goed-
vond te leeren en te prediken.

Wanneer Guido's moeder den Jezuïet hoorde, en zag, welke
uitwerking zijne prediking op de menigte had, dan bad zij
dikwerf: O, mijn God, waarom hebt Gij mij niet zulk een
zoon gegeven? Geef mij een kind, een zoon die ook eens Uw
woord den volke verkondigt."

Haar gebed werd verhoord, maar schooner en heerlijker
dan het moederhart had kunnen hopen of verwachten.

Zij kreeg een zoon, Guido, die reeds als kind zeldzame
gaven toonde te bezitten.

Hij diende Rome met een onverdeeld hart en verheugde
zich dikwerf, dat hij in de strenge leer der kerk werd opgevoed.

Maar wie kon onkundig blijven van den strijd, die alom
aller harten bewoog?

Wie wist niet, dat een boek, waarvan de lezing ver-
boden was, overal werd verspreid?

Ook Guido leerde als jongeling dien strijd van nabij
kennen en wenschte, o, zoo gaarne dat boek te lezen, waar-
over zooveel gesproken werd.

Het gelukte hem een exemplaar van dit boek, den Bij-
bel, in het geheim te bekomen en het werd hem dierbaar en
bracht hem aan de voeten van Jezus. De jongeling, die

kettters schuwde en haatte, werd een hunner, reikte hen de hand en zeide uit den grond des harten: „Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God.”

Trots den tegenstand van familie en vrienden, verliet de Brès de werkplaats van den glasschilder, waar hij tot hier-toe gearbeid had, en werd eerst bezoeker, later voorganger in de geheime bijeenkomsten der Hervormden.

Te Bergen barstte de vervolging los. Velen werden ge-kerkerd, anderen redden hun leven door de vlucht en staken naar Engeland over, om daar onder de regcering van Eduard de vrijheid te genieten, die, helaas! in Nederland niet gevonden werd.

Onder deze vluchtelingen bevond zich ook Guido de Brès. Hij vluchtte echter niet uit lafhartigheid, of uit vreeze voor kerker en schavot, maar dacht dat ontwijken plicht was. Het was geen ontvluchten voor de machtigen, maar een wijken, waar het blijven nutteloos zou zijn en niets goeds voor de goede zaak kon opleveren.

De Brès vond echter in Engeland niet wat hij zocht.

De rust, die hij genoot was wel heerlijk, maar de strijd, welke in zijn vaderland gevoerd werd, trok hem meer aan.

Nauwelijks vernam hij dan ook, dat het getal Hervormden dermate was toegenomen, dat zij waarlijk behoefte aan leiding, bestuur en troost hadden in den druk, of hij gaf de vrijheid, welke hij in het buitenland genoot, prijs en verliet het gastvrije Londen, om de verdrukking zijner broederen te deelen en hen te sterken en te bemoedigen in den bangen strijd, als een getrouw afgezant van Jezus.

Wij treffen hem dan ook spoedig weer op Nederlandschen bodem aan, in elke plaats of stad sprekende over Hem, die de wereld zóó lief had, dat Hij Zijnen Zoon zond, opdat een iegelijk die in Hem geloofde, niet verloren ging, maar het eeuwige leven verkrijgen zou.

Wel is waar, was het getal der vergaderden, waarvoor hij optrad, dikwerf klein; maar de Brès klemde zich vast aan het

Woord van God: „Waar twee of drie in Mijnen Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in het midden.”

En hij zag vrucht op zijnen arbeid.

Velen verbraken de ketenen, die hen met Rome verbonden; velen vielen Hem te voet, Die alleen de sleutels van hel en dood draagt.

Vooral te Rijssel droeg zijne prediking vrucht.

De kudde der geloovigen vermeerderde met den dag; en toen zij hem toeriep: „Blijf bij ons,” vestigde hij zich te Rijssel.

Met zegen was hij daar werkzaam, totdat ook daar het zwaard tegen de belijders van Jezus naam uit de schede werd getrokken.

Toen trok de onvermoeide prediker naar Gent en schreef daar, om zijne broederen in den strijd te steunen „de staf des geloofs,” waarin hij het goede recht der hervormden duidelijk en klaar aantoonde.

Toch gevoelde de Brès, dat hem iets ontbrak, om de geleerde vijanden te bestrijden.

Hij was de oude talen, zoo onontbeerlijk voor een prediker, niet machtig.

Maar ook dat bezwaar wilde hij met Gods hulp overwinnen.

Daarom vertrok hij naar Genève, om onder leiding van Calvijn zich te bekwamen. De tijd, daar doorgebracht, was voor hem gezegend.

Met een „rekest van kennis” verrijkt, keerde hij in 1577 tot zijne landgenooten terug en ijverde voorbeeldeloos voor de uitbreiding van Gods Koninkrijk.

Rijssel, Doornik en Valenciennes hadden naast God aan hem de herstelling hunner gemeenten te danken.

Hij verzamelde opnieuw de geloovigen, die niteengedreven waren, zocht de afgedwaalden op en verkondigde, hoewel zijn leven meer dan eenmaal in gevaar was, met vrijmoedigheid de boodschap des heils. Velen geloofden, velen verlieten hun dwaalleer, en groot was de zegen, welke de Brès op zijne prediking mocht zien.

Nogmaals moest hij echter vluchten.

En dat niet uit vreeze, want die kende hij niet; maar omdat hij zijn leven niet moedwillig wilde wagen, hoe gaarne hij ook zijn schedel met een martelaarskroon getooid wilde zien.

Zijn taak op aarde was nog niet afgedaan.

God had nog een heerlijk werk voor hem te doen. Hij was zijn herder, ook toen hij later ten derden male tot wijken gedwongen werd voor de dubbele ellende, waarin de Hervormden, zoowel in hunnen strijd voor de waarheid, als in den strijd van Spanje (1559) tegen Frankrijk verkeerden.

Ja, Hij was zijn herder! Te Rijssel, Doornik en Valenciennes had Hij dat getoond, zoodat men kon getuigen: „in deze zijne handeling heeft God hem altoos bewaard als in het midden des brandenden vuurs, zoodat hij in de handen zijner vijanden niet gevallen is.”

Dat bleek ook thans, nu hij Frankrijk tot toevluchtsoord verkoos, en te Dieppe, Montdidier en Amiens het Evangelie verkondigde.

Ook daar was het zwaard der vervolging scherp gewed tegen wie in Christus geloofde.

„De gevangnissen waren vol, de brandstapels rookten, de schavotten dropen van bloed.

De arme geloovigen, ziende dat het er op toegelegd werd om hen allen, den eenen voor en den anderen na, te doen sterven, verzochten hunne leeraars om voor hen eene zuivere geloofsbelijdenis te schrijven, uit de Heilige Schriften getrokken, welke zij, door allen onderteevend, aan den koning wilden zenden, opdat, zoo zij allen omkwamen, zij dan toonen konden zich te samen voor ééne zaak opgeofferd te hebben.

Toen de Brès dit vernam, brandde zijn harte van verlangen om hetzelfde voor zijn landgenooten te doen.

Het was hem, alsof zij hunne geketende handen tot hem ophieven en het hem smeekten.

Hij zette zich dan ook neder, nam de pen ter hand en schreef dat kostbare kleinood, dat wij om deze hare geboorte

liefhebben, en dat nu nog de krachtigste getuigenis is onzer Kerk tegenover Rome.

In het eerst hield de Brès deze pennevruchten achterwege, omdat hem door Calvijn, aan wien hij ook een afschrift gezonden had, geraden werd zich voorloopig met de Fransche tevreden te stellen en het document in portefeuille te houden. Maar toen later de toestand in Nederland het noodig maakte, stelde hij zijn geschrift in bevoegde handen. Het werd door Nederlandsche, Emdensche, Hoogduitsche en Londensche godgeleerden, zoowel om vorm als inhoud goedgekeurd, en in 1562 met een' onvergetelijken brief aan Spanje's koning opgezonden. En toen zij in 1566 op eene geheime Synode „onder het kruis” te Antwerpen, na eenige wijziging, was goedgekeurd en aangenomen, werd zij „de Kerkelijke Banier tegenover Rome.”

In Augustus 1565 betrad de Brès weër zijn vaderland en vestigde zich te Antwerpen, waar de Gemeente des Heeren hem tot herder en leeraar beroepen had.

Veel hadden de geloovigen in Frankrijk gedaan, om hem terug te houden. Hij was ten hunnent immers veilig en genoot daar rust?

Maar hij kon in Frankrijk, evenmin als vroeger in Engeland, gewoon toeschouwer blijven bij den storm, die zich meer en meer over Nederland verhief. Mijn leven is in Gods hand — zeide de Brès — moet ik voor Hem mijn leven laten, het is mij wel; maar ik ontvang de martelaarskroon liever op mijn' geboortegrond dan in den vreemde. Ik moet dus terugkeeren en aan de zijde mijner broeders vallen of overwinnen!

En hij streed tegen on- en bijgeloof.

Antwerpen's hervormde schare werd hersteld en uitgebreid. Gewichtige zaken waren intusschen voorgevallen:

Het verbond der edelen was tot stand gekomen; de beeldenstorm had bij alle weldenkenden diepe verontwaardiging verwekt; de openbare prediking was in vollen gang; de land-

voogdes had de strengste maatregelen tegen de hervormden genomen; in één woord: de grootste spanning, verdeeldheid en schrik beroerden Nederland.

Valenciennes, waar de Brès zoo vaak had gepredikt, waar hij de gemeente had verzameld en gesticht, riep luide om haar ouden vriend en leeraar.

De herdersstaf werd daar gevoerd door den wakkeren Périgrin de la Grange, maar hij was hem te zwaar. Onmogelijk kon hij de uitgebreide gemeente alleen besturen en daarom hadden de geloovige broeders het noodig geacht, om, bij de ontwikkeling van zoo ernstige gebeurtenissen, naast dezen vurigen dienaar des Heeren, den zelfstandigen, vastberaden, wijzen en doordenkenden de Brès te plaatsen. Niemand was er beter voor geschikt, hij was de gewenschte man.

De Brès hield raad met zijnen God, en, hoewel hij de vele gevaren, welke hem dreigden, kende, trok hij met zijn gezin naar Valenciennes en vond daar in Périgrin de la Grange een vriend en broeder.

Beide mannen behoorden bij elkaar, evenals Luther en Melanchton.

Zij sleten genoegelijke dagen, en werkten, predikten en leerden als broeders van één huisgezin.

En toch verschilden hunne karakters.

Périgrin de la Grange was edelman van geboorte. Hij had reeds vroeg den Heere leeren kennen en diende Hem met vurigen ijver.

Uit Genève was hij naar Valenciennes gezonden en werd als prediker geacht en bemind.

Toch bezat hij een onweerstaanbare neiging om het zwaard aan de zijde te gespen en den vijand met staal en lood te bevechten.

Maar het karakter van Guido de Brès was anders.

Hij was gematigd, had een afkeer van bloedvergieten en zocht door liefdede winnen. Toch konden zijn beleid en moed met die van Peregrin de la Grange wedijveren.

Daarom bleef Guido de Brès in het oog der gemeente een onvergetelijke figuur. Hij toch had haar verzameld, voorgegaan en gesticht. Hij behoorde bij Perégrin de la Grange.

Niet lang was de Brès te Valenciennes werkzaam, toen ook daar de Beeldenstorm losbrak.

Nu moesten de Hervormden op hunne hoede zijn.

De landvoogdes was woedend. Zij dwong de burgers van Valenciennes eene bezetting in te nemen en toen de Hervormden, die zich hiervan niets goeds voorstelden, dit weigerden, werd de stad ingenomen en al wie hervormd was, omgebracht.

De bevelhebber der stad, Michel Herlijn en zijn zoon stierven juichende; niet minder dan tweehonderd protestanten werden gedood en De Brès en de la Grange overal gezocht.

Zij waren aanvankelijk gevlucht, doch werden te St. Armand achterhaald en gevangen genomen.

Zwaar geboeid aan handen en voeten, als groote misdadigers, werden zij op een kar eerst naar Doornik gevoerd en vervolgens in een somberen kerker te Valenciennes geworpen.

Nu eerst werd het duidelijk hoe groot de invloed van de de Brès was.

Edellieden, vrouwen, jonkvrouwen, geleerden en geestelijken bezochten hem, deels uit nieuwsgierigheid, deels om met hem te redetwisten. Dit laatste vermeed hij zooveel mogelijk, als hij bespeurde, dat het alleen te doen was om met hem en zijn God te spotten of hem te kwellen. Wij zwijgen daarom van de vele vragen, die hem gedaan werden door rechters en nieuwsgierige bezoekers. Zij waren talrijk, doch de eerste schrijvers der martelaarsboeken getuigden „niet weerd het papier daarmede te bekladden.”

Wilt gij een' schets van zijn lijden en zijnen kerker?

Lees dan de brieven, welke hij aan zijne moeder en aan zijne gade schreef.

Aan de laatste schreef hij o.a.

„Ik verzoek u, dat gij u niet boven mate bedroeft, want

het is u genoeg bekend, dat gij, toen gē met mij in het huwelijk zijt getreden, een' stervelijken man hebt genomen, die ieder oogenblik onzeker was van het einde zijns aardschen levens. En nu heeft het Gode behaagd ons zeven jaren bij elkander te laten.

O, mijn God! Gij hebt mij doen geboren worden op den tijd, dien Gij bepaald hadt, geheel mijn leven door hebt Gij mij bewaard in treffende gevaren en ganschelijk verlost, indien dan nu de tijd gekomen is, waarin ik dit leven moet verlaten om tot U te gaan: Uw heilige wil geschiede!

Lieve huisvrouw! Ik heb meer geleerd en grooter vorderingen gemaakt, sedert ik gevangen genomen ben, dan gedurende mijn geheele leven. Ik ben in een goede school en gevoel mij geruster en tevredener dan de vijanden van het Evangelie. Ik eet, drink en slaap beter dan zij. Ik ben geplaatst in het ondragelijkste hol, dat zich denken laat. Om zijne donkerheid noemt men het „*het schemerhol*.” Geen licht of lucht ontvang ik, dan door eene kleine opeuing, waardoor men de onreinheid werpt. Ik heb zware ijzers aan handen en voeten, die mij de folterendste pijnen doen lijden. Tweemaal daags komt de opzichter der smidse mijne boeien nazien, en een driedubbele wacht is voor de poort mijner gevangenis geplaatst. Zóó bang is men voor mijne ontvluchting.

Maar in weerwil van alles, laat God mij eene groote vergenoegdheid behouden.

Vaarwel, Catharina! mijne teergeliefde vriendin! Ik bid mijnen God, dat Hij zelf u trooste en onderworpen doe zijn aan Zijnen heiligen wil en dat het mij vergund worde, U nog meer te schrijven om U te troosten, zoolang ik nog op deze ellendige wereld ben.

Bewaar deze brief ter gedachtenis aan mij. Hij is slecht geschreven, maar ik doe gelijk ik kan, niet gelijk ik wil.”

In den donkeren en akeligen kerker, waar de schemering, welke er heerschte, nauwelijks gedoogde de voorwerpen te onderscheiden, schreef de zwaargeboeide ook een brief aan zijne

moeder, hoewel de gekluisterde handen nauwelijks toelieten, de pen over het papier te bewegen.

„Lieve moeder! — schreef hij — gij hebt om een kind gebeden, dat uw woord zou prediken. Denk er aan, dat God u heeft verhoord en wees tevreden en verheugd over de eer, die God u heeft bewezen. Gij hebt een zoon gevraagd, die Gods woord den menschen zou verkondigen en Hij heeft u een zoon geschonken, die Zijn woord heeft gepredikt en thans met de eer en glorie eens martelaars wordt begiftigd. Jezus Christus is hier, mijn meester is bij mij. Ingesloten in mijn duister hol, zie ik Hem met de oogen mijns geestes, gelijk Hij mij in Zijn woord beloofd heeft. Hij staat mij vertroostend terzijde en zegt: Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is. Zijt getrouw tot den dood en Ik zal u geven de krone des levens. Mijn harte huppelt en springt in mij op van vreugde, als ik die woorden hoor weergalmen. Het is geen leugenaar, geen bedrieger die zoo spreekt; maar het is de Zoon van God, de mond zonder bedrog, de onfeilbare waarheid.

Lieve moeder! ik bid u, wees goedsmoeds te midden dezer beproeving, wetende, dat het 't welbehagen Gods is, dat niemand kan, noch mag wederstaan. Leef het overige uwer dagen in de vreeze Gods! Blijf mijner gedachtig, alsook dat ik mijnen God gediend heb, tot in den dood. Ik blijf u mijne arme vrouw en mijne kindertjes, die hunnen vader in hunne vroegste jeugd missen, aanbevelen en ik bid den Heere, mijnen God, dat het Hem behage, hen, van hunne kindschheid af, Zijnen Heiligen Geest te schenken en hen in Zijne vreeze te doen wandelen gedurende hun geheele leven. Ik vraag Hem zonder ophouden, dat Hij zich den Man mijner weduwe betoone, dat Hij haar zegene en genadig zij tot in eeuwigheid. Ik ben verheugd dat zij zich met de kinderen naar Sedan heeft begeven, hetwelk mij eenige rust en verademing geeft; en hoewel zij van u en alle broeders verwijderd zal zijn, zoo bid ik u allen, haar nimmer te vergeten,

maar zoowel voor haar, als voor hare arme kinderen, te zorgen. Ik bid den Heere, mijnen God, dat het Hem behage u te vervullen met den overvloed Zijner genade, en U te zegenen met hemelsche zegeningen, uwe grijsheid in eere te doen zijn en u, in al wat goed is, te bekrachtigen totdat Hij u, met al de Zijnen, in Zijn zalig rijk zal opnemen. Ik beveel u Gode en het woord Zijner genade, Die machtig is op te bouwen en een erfdeel te geven onder al de heiligen.

Vaarwel, mijne moeder! Vaarwel, lieve moeder!

De Heere vertrooste u in uwe bezoeking.

Den 19den Mei 1567, door uwen zoon, die u op het hartelijkst liefheeft: Guido de Brès, gevangene om Jezus Christus, den Zone Gods."

In den nacht van 31 Mei werden Guido de Brès en Peregrin de la Grange door het opensluiten der knarsende deuren uit hun slaap gewekt.

De luitenant der wacht kwam binnen en riep, de handen ineenslaande: „Hoe is het mogelijk dat gij in dit hol slapen kunt!”

„De Heer is bij ons, — antwoordde de Brès — en Hij zorgt voor ons. Straks gaan wij naar den Hemel. Het is mij, alsof mijn geest vleugelen heeft om in den Hemel te vliegen.”

De luitenant las daarop beider vonnis voor: zij zouden gestraft worden met den strop. Dat vonnis zou nog heden worden voltrokken.”

Wij gaan dus heden reeds naar de bruiloft des Lams! — zeide de Brès. — Het is drie uur, wij blijven dus hoogstens nog negen uur, in dit tranendal! Loof den Heere, mijne ziel! In den Hemel zal ik maaien, wat ik hier gezaaid heb.

„Het doet mij leed dat de zaken aldus gegaan zijn,” — zeide de luitenant.

„Laat u dat geen leed doen,” — was het antwoord van de Brès. — „Ik ben dus spoedig bij Jezus en niet boos op u, die mij zulks komt vertellen.”

Nog wachtte de veroordeelden eene zware taak.

Zij moesten afscheid nemen van hunne medegevangenen.

„Lieve broeders!” — zoo sprak de Brès — „ik ben ter dood veroordeeld, om de leer van den Zoon van God. Nu ga ik bezit nemen van het eeuwige leven, want mijn naam is geschreven in het boek des Levens en kan niet worden uitgewischt, want de gaven en de roeping Gods zijn onberouwelijk.”

Men bracht de veroordeelden in eene andere kamer.

De Brès verzocht om een schuier, borstelde mantel en broek af, reinigde handen, haar en baard en liet zich ook de schoenen schoonmaken.

„Waarom doet ge dat?” — vraagde de bewaker.

„Omdat ik naar de bruiloft des Lams ga” — was het antwoord.

Weinige minuten later werden de gevangenen, bij hen gebracht, die mede om het geloof in den kerker gesloten waren, om ze voor het laatst de hand te drukken. Zij vonden hen zittende op een bank, met brood en wijn bij zich om een weinig te ontzuieren.

Tranen parelden in aller oog, toen zij de geliefde predikers, door het lijden vermagerd en verzwakt, aanschouwden. Met warmte drukten zij hen voor het laatst de hand, en sommigen hingen snikkend aan de borst der veroordeelden.

Beiden bleven kalm en vroolijk. Het scheen alsof zij reeds aan de aarde ontogen en bij Hem waren, dien zij zoo getrouw hadden gediend.

„Moet gij met die ijzers aan de voeten ter dood geleid worden?” — vroeg een der broeders, toen hij de geboeide voeten van de Brès zag.

„Jal” — was het antwoord — „ik wenschte wel dat zij mij met deze ketenen begroeven, opdat zij getuigenis geven mochten van hunne bitterheid tegen mij. O, ik gevoel zulk eene blijdschap in mij, dat ik noch tong noch mond heb zulks te kunnen uitspreken. God bewijst mij tienduizendmaal meer genade, dat Hij mij aldus uit het leven trekt, dan wanneer Hij mij op mijn bed liet sterven.”

Weldra sloeg het uur van scheiden.

De gevangenen werden naar hunne hokken teruggebracht en de beide veroordeelden voor hun laatsten tocht bereid.

De la Grange werd het eerst weggevoerd, te midden van soldaten en gerechtsdienaars. Met opgeheven hoofd en biddende, bereikte hij de plaats, waar zijne aardsche loopbaan zou eindigen.

Toen hij, met den strop om den hals, den ladder beklom, riep hij luide, ofschoon men hem slecht verstaan kon van wege het geraas en rumoer dat de soldaten op bevel van de rechters maakten: „Hemel en aarde neem ik tot getuige, dat ik nergens anders om sterven moet, dan om de waarheid Gods, die ik heb beleden, gepredikt, voorgestaan en gehandhaafd.”

De beul sloeg den strop aan de haak, wierp de la Grange van de ladder, en weinige minuten later telde de aarde een bewoner minder, maar de hemel een meer.

Nu werd de Brès ter strafplaats geleid.

Voor hij de ladder besteeg, knielde hij naast dezelve neder en wilde voor het laatst voor zich en de gemeente bidden.

Maar dat werd niet vergund, dat duldde Rome niet.

Met ruwe hand werd de martelaar opgetrokken en moest, evenals de la Grange de ladder rugwaarts beklimmen.

Ook zijn stem werd door het geraas en het getier der soldaten overschreeuwd.

Toch hoorde het volk hem vermanen en bidden, toch hoorden velen, hoe hij in het gezicht van den dood juichte en verlangend uitzag naar de kroon, die hem reeds tegenblonk.

Maar hij mocht niet uitspreken.

„Haast u!” gebod een der commissarissen aan den beul; deze deed zijn werk, en ook het lichaam van de Brès zweefde aan den galg.

Weer telde de hemel een bewoner meer, weder werd een ziel op engelenwieken gedragen in Abrahams schoot.

Nauwelijks had de Brès den laatsten snik gegeven, of eene verschrikking Gods kwam over de vijanden.

De toeschouwers vluchtten, de soldaten liepen als waanzinnig door de straten, laadden hun geweren met scherp en schoten op ieder, die hen in den weg trad, onverschillig of hij oud of jong, Roomsch of Hervormd was. Vele vrienden en vijanden vonden dien dag den dood, en nog grooter aantal werd gewond.

Voor dit oproer was noch door de burgerij, noch door de regeering eenige reden gegeven.

God sprak.

Men had Zijne discipelen vermoord en Hij had gewaarschuwd: Wie hen aanraakt, raakt Mijn oogappel aan.

Gelukkige de Brès! Gelukkige de la Grange!

Hun sterven was het begin van hun leven, het leven voor Gods troon.

En ook op aarde spreken zij nog, nadat zij gestorven zijn.

Zoolang Nederland eene gereformeerde kerk bezit, zal deze den naam van Guido de Brès met eerbied noemen en, wijzende op zijne geschriften, zeggen: dit is onze belijdenis, dit is zijn werk. Wij danken God voor deze nalatenschap.

10 1E

STORMACHTIGE NACHT

EEN VERHAAL

door

Eduard